

Οι διοικητικές αλλαγές στην Εκκλησία της Ελλάδος από τον Αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο Κοτσώνη (Σωτήριος Μυλωνάς, Θεολόγος - Μάστερ στην διοίκηση Εκκλησιαστικών Μονάδων)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



(Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=169885>)

Ο Ιερώνυμος θεωρούσε ότι ο τρόπος συνθέσεως της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου δεν ήταν λυσιτελής (κατάλληλος). Επί ένα έτος απουσίαζαν 12 ποιμενάρχες από τις επαρχίες τους, καταπονούνταν άδικα στην Αθήνα και ασχολούνταν με θέματα που δεν τους άξιζαν. Η εναλλαγή ετησίως των προσώπων και η έλλειψη πλήρους συγκροτημένου, Συνοδικού Γραφείου, συντελούσε, ώστε η εργασία που λάμβανε χώρα στη Διαρκή Ιερά Σύνοδο, να μην έχει καμία κατά κανόνα συνέχεια. Έτσι, οι πλέον αντισυγκρουόμενες μεταξύ των αποφάσεις λαμβάνονταν από τις Διαρκείς Ιερές Συνόδους, που διαδέχονταν η μία την άλλη για το ίδιο θέμα, μερικές

φορές και με την ίδια σύνθεση. Κατά το πλείστον, τα συνοδικά μέλη τηρούσαν παθητικό ρόλο, κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων και ο χρόνος τους καταναλώνονταν μόνο στο να ακούνε τους εισηγητές[1].



Έτσι, ο Αρχιεπίσκοπος συγκρότησε κατά διαφορετικό τρόπο τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο, η οποία αποτελούνταν «εκ του Αρχιεπισκόπου των Αθηνών ως προέδρου και των Αρχιερέων Προέδρων των Συνοδικών Επι-τροπών» (άρθρο 10). Αυτή η Διαρκής Σύνοδος διαφέρει από τις προηγούμενες της Εκκλησίας της Ελλάδος. Τώρα έχουμε δέκα Συνοδικές Επιτροπές, άρα και οι πρόεδροι τους είναι δέκα, οι οποίοι μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο ανέρχονται στους 11. Δηλαδή η Διαρκής Ιερά Σύνοδος είναι 11μελής. Ενδέχεται όμως να γίνει και 12μελής με την εκλογή ενός ακόμη Μητροπολίτη ως αντιπροέδρου της Συνόδου. Η θητεία τους ήταν τριετής (άρθρα 10 και 16).

Με βάση αυτήν την πρόβλεψη του Καταστατικού Χάρτη του 1969 τα πράγματα αλλάζουν στις επιτροπές. Κάθε μόνιμη επιτροπή αποτελού-νταν από έναν Συνοδικό Μητροπολίτη και δύο εξωσυνοδικούς. Αυτοί ήταν μόνιμα μέλη. Υπήρχαν και τα αιρετά που ήταν συνήθως λαϊκοί λόγιοι και καθηγητές πανεπιστημίου. Η θητεία και αυτών ήταν τριετής. Η κάθε επιτροπή είχε έναν διευθυντή και γραμματέα. Τα έργα των επιτροπών ήταν η μελέτη των θεμάτων της ημερησίας διατάξεως της Ιεραρχίας της Συνόδου, η βοήθεια της Διαρκούς Συνόδου και η εκτέλεση των αποφάσεων των δύο αυτών Συνόδων. Όλοι οι πρόεδροι των επιτροπών εργάζονταν στη Διαρκή Σύνοδο, ενώ υποτιμήθηκε η Ιερά Σύνοδος (άρθρα 16-18). Αυτός ο θεσμός των Συνοδικών Επιτροπών ήταν αρκετά αποδοτικός και αναγνωρίστηκε μελλοντικά. Διατηρήθηκε με κάποιες τροποποιήσεις μετά από την Αρχιερατεία του Ιερωνύμου Κοτσώνη στον ισχύοντα ως σήμερα Καταστατικό Χάρτη. Τα μέλη

των Συνοδικών Επιτροπών εκλέγονταν από την Σύνοδο της Ιεραρχίας μετά από πρόταση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, με τριετή θητεία. Η απερχόμενη Διαρκής Σύνοδος πρότεινε τους προέδρους και τα μέλη των επιτροπών της επόμενης τριετίας στη Σύνοδο της Ιεραρχίας, η οποία δεσμεύονταν με την πρόταση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου.

Με την αλλαγή του νόμου βλέπουμε πως μεγαλύτερες αρμοδιότητες περισσότερη επιρροή έχει η Διαρκής Ιερά Σύνοδος και από την Σύνοδο της Ιεραρχίας. Με τον τρόπο επιλογής των προέδρων και των μελών των Συνοδικών Επιτροπών εξασφαλίζεται πράγματι η βασική ιδιότητα της Διαρκούς Συνόδου ως «εκπροσώπου» της Ιεραρχίας, και επιπλέον μπορούν να επιλέξουν τους κατάλληλους Ιεράρχες στις κατάλληλες θέσεις.

Με το Νέο Καταστατικό Χάρτη το 1969 και το Ν.Δ. 126/1969 χορηγήθηκε στην «Ιερά Σύνοδο της Ιεραρχίας» για πρώτη φορά η αρμοδιότητα να ψηφίζει και να εγκρίνει τους κανονισμούς της Διαρκούς Συνόδου, δηλαδή πώς να λειτουργεί, όχι μόνο η Σύνοδος αλλά και τα υπόλοιπα διοικητικά και εκτελεστικά όργανα, όπως οι επίσης και οι Συνοδικές Επιτροπές και τα Συνοδικά Δικαστήρια. Η Διοίκηση άρχισε να αποδίδει. Καθιέρωσαν ένα νέο «Κεντρικό Διοικητικό Όργανο» εκείνο της «Γενικής Εκκλησιαστικής Συνελεύσεως». Η Γενική Εκκλησιαστική Συνέλευση ήταν μια διεύρυνση της Ιεραρχίας, καθώς απαρτιζόταν από 3 στάδια: α) από όλα τα μέλη, δηλαδή απαρτία, β) Αρχιγραμματέα, Γραμματέα της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, Γενικούς Διευθυντές της Αποστολικής Διακονίας και του Τ.Α.Κ.Ε (Ταμείο Ασφαλίσεως Κληρικών Ελλάδος), Διοικητή του Οργανισμού Διοικήσεως και Διαχειρίσεως Εκκλησιαστικής Περιουσίας (Ο.Δ.Δ.Ε.Π) και Διευθυντές-Γραμματείς των Γραφείων των Μονίμων Συνοδικών Επιτροπών, γ) η κάθε Μητρόπολη πρέπει να έχει ένα λαϊκό ως εκπρόσωπο με τριετή θητεία.

Η Γενική Εκκλησιαστική Συνέλευση συγκαλούνταν τακτικά μία φορά το χρόνο[2]. Επίσης, το άρθρο 11 του Ν.Δ. 126/1969 όριζε ότι όταν συνεδριάζει τακτικά ή εκτάκτως η Διαρκής Ιερά Σύνοδος ή η Σύνοδος της Ιεραρχίας και εφόσον συζητούνται διοικητικά θέματα πρέπει να είναι παρών και ο Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου. Αν δεν προσκαλέσουν τον Υπουργό ή τον παραλείψουν συνεπάγεται ακυρότητα των αποφάσεων. Αυτό είναι κατάλοιπο του παρελθόντος, γιατί είχε ήδη καταργηθεί ο θεσμός του Κυβερνητικού Επιτρόπου με τον Αναγκαστικό Νόμο 3/1967. Το Ν.Δ. 126/1969 για την εκλογή Αρχιεπισκόπου ορίζει ότι η Σύνοδος της Ιεραρχίας υποδεικνύει τρεις μόνο υποψηφίους (τριπρόσωπο) και από τους τρεις προκρίνει έναν η Κυβέρνηση. Για τους Μητροπολίτες παρέμεινε προσωρινά σε ισχύ ο Α.Ν. 3/1967 που ορίζει ότι η Διαρκής Ιερά Σύνοδος υποδεικνύει τους τρεις υποψηφίους[3].

Παρά τις ευεργετικές διατάξεις για τη διοίκηση και οργάνωση της Εκκλησίας που περιελάμβανε ο νέος αυτός Καταστατικός Χάρτης, υπήρχαν και προβλέψεις που ήταν αντικανονικές. Με το Νέο Καταστατικό Χάρτη και τον τρόπο εκλογής των Μελών της Διαρκούς Συνόδου υπήρχε παραβίαση: α) του Πατριαρχικού Συνοδικού Τόμου του 1850, που εκδόθηκε για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Ελλάδος. Ο Τόμος όριζε να καλούνται τα μέλη της Διαρκούς Συνόδου «αλληλοδιαδόχως κατά τα πρεσβεία της χειροτονίας» απ' όλους τους αρχιερείς και β) της Πατριαρχικής Συνοδικής Πράξης του 1928, που παραχώρησε στην Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος διοικητικά τις Μητροπόλεις των Νέων Χωρών. Επίσης, καθόριζε και τη συμμετοχή των Μητροπόλεων στη Διαρκή Σύνοδο κατ' ίσο αριθμό με τους Μητροπολίτες της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας δηλαδή 6 των Νέων Χωρών και 6 της Αυτοκεφάλου. Με το Νέο Καταστατικό Χάρτη του 1969 ο οποίος συντάχθηκε στα μέτρα της δικτατορικής κυβέρνησης δε γινόταν αναφορά στις Μητροπόλεις του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Υπήρχαν μεγάλες αντιδράσεις από την Ιεραρχία, η οποία δε δέχθηκε την περιφρόνηση αυτή προς τη Μητέρα Εκκλησία, ούτε και τον τρόπο που καταπατήθηκαν τα δικαιώματα των μητροπολιτών των Νέων Χωρών[4]. Μετά τις αντιδράσεις των μητροπολιτών των Νέων Χωρών η Ιερά Σύνοδος στις 10 Μαΐου του 1973 εφάρμοσε τον νόμο και εξέλεξε ως μέλη της Διαρκούς Συνόδου και ως Προέδρους των Συνοδικών Επιτροπών, έχουσα ως βάση τα προνόμια του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Εξέλεξε δηλαδή, 6 μητροπολίτες της αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος και 6 του Οικουμενικού Θρόνου (των Νέων Χωρών) με την τήρηση και την αρχή των πρεσβείων της αρχιεροσύνης.

Ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος μαζί με τη δικτατορική κυβέρνηση παραβίασε τους ιερούς κανόνες. Ο προκαθήμενος της Ελλαδικής Εκκλησίας είχε στους ώμους του ένα δυσβάστακτο βάρος με την αντικανονική εκλογή του και τη συνολική

ανωμαλία στην Εκκλησία της Ελλάδος. Παραιτήθηκε από τον Αρχιεπισκοπικό Θρόνο στις 15 Δεκεμβρίου του 1973, κάτω από συνθήκες σκανδαλισμού, απογοήτευσης και κατα-κραυγής. Ο ίδιος το ομολόγησε αυτό και ζήτησε η απογοήτευση, η κατα-κραυγή και ο σκανδαλισμός να αποδοθούν σ' αυτόν και όχι στην Εκ-κλησία. Δημιουργήθηκε ένα εκκλησιαστικό χάος. Για την παραίτηση του εξεδόθη η αριθμ. 3/9-1-1974 Συντακτική Πράξη[5] και το αριθμ. 274/11-1-1974 Νέο Διάταγμα[6], για την εκλογή Προκαθημένου της Εκκλησίας της Ελλάδος και την αποκατάσταση της κανονικής τάξης[7]. Συγκεκριμένα, η εκλογή Αρχιεπισκόπου έλαβε χώρα στις 12 Ιανουαρίου του 1974 με τριπρόσωπο. Εκλέχθηκε Αρχιεπίσκοπος ο από Ιωαννίνων Σεραφείμ Τίκας. Στο τριπρόσωπο ήταν ο Σερβίων και Κοζάνης Διονύσιος και ο Μεσσηνίας Χρυσόστομος. Το εκλογικό σώμα αποτέλεσαν όλοι οι Μητροπολίτες (έκτακτη πολυμελής Σύνοδος), μέλη της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της 3^{ης} Συντακτικής Πράξεως, οι οποίοι κατονομάζονταν στο Ν.Δ. 274 με τη σειρά πρεσβείων. Επρόκειτο για τους Μητροπολίτες εκείνους που είχαν εκλεγεί και κατασταθεί πριν από τις 21 Απριλίου του 1967[8].

Με την εκλογή του Σεραφείμ ως Αρχιεπισκόπου αποκαταστάθηκε άμεσα η ισορροπία στην Ιεραρχία. Πρώτα αποκαταστάθηκαν οι 12 Μη-τροπολίτες της περιόδου του Ιερωνύμου. Με έκτακτη πολυμελή Σύνοδο εκλέχθηκαν το 1974 22 Μητροπολίτες[9]. Επίσης αποκαταστάθηκαν οι σχέσεις με το Οικουμενικό Πατριαρχείο που είχαν δοκιμασθεί βαρύτατα κατά την περίοδο του Αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου[10]. Ακόμη τότε διασπάστηκαν τα νομαρχιακά διαμερίσματα Αττικής και Θεσσαλονίκης. Δημιουργήθηκαν δηλαδή, νέες Μητροπόλεις, με το νομοθετικό διάταγμα υπ' αριθμ. 411/16-5-1974 για την τοποθέτηση νέων Μητροπολιτών[11]. Οι νέες Μητροπόλεις ήταν: α) Νέας Σμύρνης, β) Νέας Ιωνίας, Νέας Φιλαδελφείας, γ) Περιστερίου, δ) Καισαριανής, ε) Βύρωνος και Υμηττού, στ) Μεγάρων και Σαλαμίνας, ζ) Μεσογαίας και Λαυρεωτικής, η) Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς και ι) Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως. Στις 28/3/1974 αποκαταστάθηκαν στον θρόνο τους εκείνοι που εκλέχθηκαν από την Εκκλησία της Ελλάδος επί Αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου Α' Κοτσώνη.[12]

(Συνεχίζεται)

[1]Βλ. Ιερωνύμου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος, Σχέδιον αναδιοργάνωσεως της Εκκλησίας της Ελλάδος (υπόμνημα υποβληθέν εις την Ιεράν Σύνοδον, Αθήναι 1967, σ. 51.

[2] Βλ. *Ημερολόγιον της Εκκλησίας της Ελλάδος*, έτ. 1970, σ. 217. Βαβούσκου Κ., *Εγχειρίδιον* ό.π., σσ. 221-223. Τρωϊάνου Σπ., *Η οργάνωση της Εκκλησίας της Ελλάδος Ι*, Αθήναι 1973, σσ. 70 κ.ε.

[3] Βλ. Βαβούσκου Κ., *Εγχειρίδιον* ό.π., σσ. 319-320.

[4] Φειδά Β., *Εκκλησιαστική Ιστορία*, τ. Γ΄, Αθήναι 2014, σ. 594-595. Τζουμέρκα Π., *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτάτου(+1985) στην πρόοδο των διορθοδόξων σχέ-σεων στην χερσόνησο του Αίμου*, Κατερίνη 2002, σ. 102 κ.ε.

[5] Φ.Ε.Κ. 4 Α΄/9-1-1974.

[6] Φ.Ε.Κ. 6 Α΄/11-1-1974.

[7] Βλ. Αγγελοπούλου Αθ., *Ιστορία Δομών*, σ. 105.

[8] Βλ. Αγγελοπούλου Αθ., *Ιστορία Δομών*, σ. 105.

[9] Βλ. Αγγελοπούλου Αθ., *Ιστορία Δομών*, σ. 107, υποσ. 48 και 49.

[10] Τζουμέρκα Π., *Η συμβολή του Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα Τζωρτάτου*, ό.π., σ. 105 κ.ε.

[11] Φ.Ε.Κ. 134 Α΄/16-5-1974.

[12] Φειδά Β., *Εκκλησιαστική Ιστορία*, ό.π., σ. 595-596.